

een" mochten
wild, dat zijn
ragen en zich
n, dat zij n.l.
illen allen er-
gij elkander

het zoo zijn,
rs veel meer
de besmetting
eder om zich
chten.

men voor den
auken zijn al-
om aantal in
migd in wijd-
danks de ver-
len, door niet-

gevoerd, dat
voelen en dat
op wordt ge-
bereiken, die
ge Kerk over-
niets anders
pen en terug-
leidelijke taal
oor de grond-
n worden uit-

te onze volle

eze zwakker

tar theologia

in de heden

erker, wier
rote dagblad-
derts-ekenen,

het woord
ar een spoe-
lerd
brengen: het
t, maar wat

t op enkele
kau zijn.
idzaamheden

nedewerker
oordelijkheid,
apiëren kind

rdt door ons

an een zijde,
vermoed-

ing" eenige
oordeeling,
landelsblad

i door een
ogenaamden
ar ook Mo-

n raad:

e "men" in
ik zie de
bij elkander

toevoegen:
heb, zal ik
cht mij ooit

aarde redac-
an den ver-
soft zakelijke
schouwingen

uitsluitend
rkers, gelijk
eet in de
naad weten

tingen geen
aanbinden
kwijls toonen
itelyken zin

HEPP.

te lande weinig bekend geworden. Een bespre-
king als van een „nieuw" boek is dus nog wel
gemotiveerd.

De bundel is getiteld „Werkmensen". Hij
brengt een drietal schetsen, sterk gekleurde ont-
ledingen is misschien een juister typeering, van
Vlaamsche zwoegers uit de geringste klasse, dag-
gelders, die met stoer werken nauwelijks het nood-
dige voor zich en hun groote gezinnen verdienen.

Met deze stof is Streuvels heelmaal op zijn
terrein. Het Vlaamsche land en het Vlaamsche
boerenbedrijf zijn immers de onderwerpen, die hij
altijd weer behandelt. Reeds bewijzen dat de titels
alleen van „Dorpsleven", „De landache woning in
Vlaanderen", „Dorpsgeheimen", „Land en Leven in
Vlaanderen" e.d. En wie van Streuvels' boeken
kennis genomen heeft, b.v. van „De Oogst" of „De
Vlaschaard", (twee van de beste weet, dat hij
die tekening van het Vlaamsche land en het Vlaam-
sche bedrijf steeds de mensch in het middelpunt
staat, de mensch die op dat land leeft, die er mee
samen gegroeid en er met al de vezelen van zijn
bestaan mee verbonden is, die in zijn levensmogel-
ijkheid afhankelijk is van wat het land oplevert,
van het al of niet slagen van den oogst. De
Vlaamsche mensch in zijn verhouding tot de alles-
beheerschende, nooit te berekenen krachten der
natuur, dat is Streuvels' steeds weerkerend ge-
geven, bewerkt wel met allerlei variatie in het
interlijke, maar in zijn wezen steeds gelijk.

Sommigen hebben daarin reden gevonden om te
zeggen, dat Streuvels een pessimist is, vooral op
grond van het werk der eerste jaren van zijn
productie, toen de invloed van Russische en Noor-
sche Schrijvers zijn uitingen donker kleurde. Maar
die meening is toch verkeerd. Streuvels is voor
alles psycholoog, maar dan één, die bij zijn ont-
ledingen met beide voeten op den bodem der wer-
kelijkheid blijft staan. En die werkelijkheid is het
Vlaamsche leven, zooals hij het ziet en kent, omdat
hij er op zijn „Lijsternest" in Ingoyghem midden
in zit. Streuvels is een psycholoog, zegt Eeckhout
in zijn „Literaire Profielen", die „zijn personen
kiest uit een wereld, waar de psycho niet zoo
gecompliceerd voorkomt", dat is dus, die het ziele-
gebeuren ontdekt van den eenvoudigen mensch.

Daarin nu ligt de verklaring van dat steeds weer-
kerend gegeven, daarin ligt ook de verklaring
van den vaak donkeren toon van zijn werk.

Want, juist als Streuvels doordringt tot wat er
leeft achter de uithoudigheid en kermispriet-stem-
ming der Vlaamsche landmensen, komt aan den
dag wat hun eigenlijke bestaan is: één zwoegen
en zorgen van dat de achtig grauw tot dat
het donker wordt. En dan komt daar nog bij de
stake vrees voor onvermijdelijken tegenslag, die
de gehoopte resultaten van het zware werk vol-
komen vernietigen kan. Dat zielebeeld vindt het
altijd weer, zoo goed bij zijn beschouwing van
den „groeten" boer, wiens welvaart op het spel
staat met het gewas, dat op zijn wijde velden
rijpt, als van den geringen dagelder, die van den
groote leven moet. Want 't is een en hetzelfde
belang, omdat het in beide gevallen van dezelfde
factoren afhankelijk is.

Vandaar dan dat hij steeds hetzelfde beeld op
het papier brengt, zoodikwijls hij het Vlaam-
sche leven teekent, juist omdat hij het niet alleen
beschrijft, maar het ontleeft in zijn kern. En dus
is het onjuist, als sommigen bij Streuvels „een som-
beren blik op het leven" ontdekken. Want die som-
berheid is niet hem eigen, is niet met zijn wezen
vergroeid, gelijk dat bij den pessimist het geval
is, maar ze is inherant aan de werkelijkheid, die
hij weergeeft, eigenschap van het Vlaamsche leven
in zijn wezen.

Streuvels zelf, men kan het uit elk boek weten,
is de natuurgenieter, die boven zich, in oneindige
verten van azuur en zonnegoud den stralenden
hemel ziet en rondom zich den groei en bloei der
weelderige landouwen, die met de blijde vogels
en de bonte bloemen daarin juicht. Hoe zou hij
anders de Auteurs kunnen zijn van „Lenteleven"
en „Zonnetij" en „Zomerland"! Hoe zou hij anders
in zijn dagboekbladen als de groote gebeurtenis
van een dag kunnen beschrijven het openbloeden
van een sinds lang luttelend elzentak of het vinden
van kleumende vogeltjes in een dagen-acht-reen
bespied nest!

Voor hem is de natuur één verheuging, één jubel,
tangeacht of de zonnebrand zendert over de
gelende akkers dan wel of de stormwind aandavert
tegen het dak van zijn „Lijsternest". En zoo
leumend kan geen pessimist zijn.

Maar voor de werkmensen rondom hem is
de dreiging der natuur altijd grooter dan haar
schoonheid, is de zonnebrand op den onbescherm-
den akker een kwelling en de gierende stormwind
een gevreesde vernielers. En dat treft hem evenzeer
als de blijheid van zijn eigen ziel. Samenlevend
met zijn menschen, kent hij ook hun belangen, en,
als hij dan die menschen beschouwt, worden die
belangen ook realiteiten voor hem, zoo goed als
zijn eigen genieting werkelijkheid is in zijn ziel.
Een journalist, die vaak en lang met de visschers
op zee gewalkt heeft, vertelt in een van zijn
schetsen, dat hij altijd onrustig is en angstig in
stormnachten, hoewel hij veilig zit op zijn boven-
huis in de groote stad — alleen omdat hij weet,
door eigenaanschoonen weet, wat die huiltende,

huiltende winden beteekenen voor de velen, die
op zee zijn. Precies zoo staat het met Streuvels.
Hij kent bij ervaring de vele zorg, die den Vlaam-
schen werkmensch drokt en dus komt dat uit, altijd
weer, in zijn werk, ofschoon voor hem de natuur
die dreiging niet heeft. Vandaar dat het ook weer
niet waar is, als sommigen in Streuvels' boeken
een tweedheid vinden en die verklaren uit gebrek
aan harmonie in de ziel van den Schrijver. Niet
in hemzelf is dat dualisme, als men daarvan dan
spreken wil, maar in de objecten die hij beschouwt:
de natuur is over het Vlaamsche land bron van
verheuging en oorzaak van vernieling tegelijkertijd.

Streuvels is dus psycholoog en realist, of wil
men het anders zeggen, de psycholoog van de
realiteit.

Daaruit nu volgt, dat zijn psychologie niet is
reflecteerd, niet een tot in fijn vezels uiteen-
rafelen van een ingewikkeld weefsel, maar een-
voudig en ook eenvormig. Dat wat hij ontleeft
is immers eenvoudig.

Eeckhout, in zijn genoemde „Literaire Profielen"
vergelijkt Streuvels' psychologie met die van den
Franschen schrijver Bourget, den bekenden natu-
ralist, die in zijn land zoo grooten opgang heeft
gemaakt. Diens „vogue" (=succes, zegt hij, wordt
in de hand gewerkt door het feit, dat hij zijn per-
sonages bij voorkeur haalt uit de hogere kringen
der maatschappij, waar door ontstentenis van be-
slommerende bezigheden van materiële en vooral
geestelijken aard, de driften vrijer spel krijgen en
dus den spitsvondigen en snuffelaar een ruim arbeids-
veld bieden. Bij Bourget en de uiterst prikkelbare,
want op den lichtsten druk reageerende, maar daar-
om nog niet keurig-verfijnde wezens, die hij door-
gaans ten tooneele voert, gaat het van ontwik-
keling langs inwikkeling tot het verwikkeldste
puzzel over". Bij Streuvels, juist andersom,
vindt men van „die psychologische uitrafelingen"
niets. Maar „behandeling van eenvoudiger psycho-
logische gevallen wijst (daaraan) nog niet op een
gemis aan dieper kijk in de menschen, maar alleen
op een keus, die het liefst stelt met eenvoudigen
van hart, welke hij door-en-door kent, en geluigt
ten slotte dus van een nauw aansluiten met en
nauwkeurig weergeven van een hem vertrouwde
werkelijkheid".

Deze citaten doen m.i. precies verstaan welke
de waardij is van Streuvels' psychologie; anders,
maar daarom nog volstrekt niet minder dan die
van schrijvers als Bourget, die genoemd worden
waar psychologie-in-de-literatuur ter sprake komt.
„De schoonheidswaarde van een kunstwerk" —
we citeren nog eens Eeckhout — „hangt immers
nooit af van den graad van ontwikkeling in het
zieleleven, maar alleen van de wijze, waarop dit
zieleleven uitgebeeld wordt".

Van deze dingen dient men zich rekenschap
te geven, als men Streuvels' nieuwen bundel „Werk-
mensen" leest. Want als men de kunstwaarde
niet verstaat van het eenvoudige psychologische
geval, zooals Eeckhout het noemt, kan men de
schoonheid ook niet zien, die er ligt in de teke-
ning van Ivo of Verhelst of Hutsebolle of Blomme,
de „werkmensen", van wie wordt verteld. Daar-
om dan doen we aan onze bespreking van het
boek een ietwat breeder inleiding voorafgaan dan
gewoonlijk. Een echt kunstwerk spreekt tot de ziel
ook zonder eenige verklaring of verduidelijking,
zeker, maar beter begrijpen doet toch in elk geval
intensser genieten.

In een volgend artikel hopen we dan het boek
zelf te doen zien.

C. T.

HET BOEK VAN DE WEEK.

Waarom ik Vlaanderen liefheb.

door G. Blachon, bewerkt door Stijn Streuvels, L.
J. Veer, Amsterdam.

Dr. Hans Welter heeft aan 't October-nummer van
't Duitse tijdschrift Elsass-Lothringen een
studie afgestaan over „Die Flamen in Frankreich".
't Vlaamsch-nationale weekblad Vlaanderen
heeft goed gedaan deze belangrijke beschouwingen
te vertalen. De studie van Dr. Welter interesseert
ons uit den aard der zaak buitengewoon, zij han-
delt immers over menschen, die wij als Groot-Neder-
landers rekenen tot onzen eigen Stam, zij 't dan
ook vaak alleen in theorie. Dát 't stamverband
met de Fransch-Vlaamsche Nederlanders door ons
zoo weinig gevoeld wordt, dat velen onzer ook
weinig of geen belangstelling voor hen hebben,
zal wel vooral moeten geweten worden aan onbe-
kendheid. Daarom zijn we verheugd de aankon-
diging van bovengenoemd boek van G. Blachon
te kunnen aangroepen als een gunstige gelegen-
heid onzen lezers over land en volk van Noord-
Frankrijk een en ander mee te deelen.

Fransch-Vlaanderen dan is Fransch bezit ge-
worden door de roofoorlogen van Lodewijk XIV.
We willen voor thans dit feit nu niet in groofter
verband brengen en over de internationale ver-
houdingen en gebeurtenissen ten tijde van den
zonnekoning handelen, doch er alleen even aan
herinneren, dat deze roof- en heerschzuchtige po-
tentaat eigenlijk in den zin had de grenzen van

zijn rijk uit te zetten, b.v. tot den Rijn en ook
Belgie en Nederland (immers een aanslibsel der
Fransche rivieren!) te doen deelen in de zegen-
ingen der nooit-hoog-geuoeg-geroemde Latijnsche
beschaving. Dank zij echter de staatkunde van
Jan de Witt eerst, de bekwaamheid en heldenmoed
van onzen grooten Koning-Stadhouder Willem III
daarna werd door Gods goedheid deze imperialis-
tische aanslag tegen onzen Dietschen Stam ver-
ijdel, en 't eenige Vlaamsche, Nederlandsche ge-
bied, dat tijdens en na de regeering van Lodewijk
XIV onder Fransch bestuur kwam en bleef staan
was: Fransch-Vlaanderen.

We willen en kunnen den heer Blachon zijn
chauvinisme vergeven, maar zijn toch verplicht er
nadrukkelijk op te wijzen, dat hij zich vergist in
den waren volksaard van Fransch-Vlaanderen. Zijn
voordurend spreken over dit gebied als „het eenige
Fransche nudden", waar men nog „de hoffelijk-
heid van het oude Frankrijk tegenkomt", waar men
't bloed vindt „dat voortspruit uit het eerste Frank-
rijk", dat „het nitsluitelijkste Fransch is", zijn lof-
zang op den echten Franschen geest van Fransch-
Vlaanderen, samengevat in „Fransche oorsprong,
Fransche overleveringen, Fransche wellevendheid",
zouden den verkeerden indruk kunnen vestigen,
dat de schrijver werkelijk gelijk heeft. Welnu, —
Fransch-Vlaanderen hoort volkenkundig niet bij
Frankrijk maar bij het Vlaanderen ten Noorden
van de grens en is alleen door geweld daarvan
gescheiden.

De Vlaamsche bevolking (voor den wereldoorlog
tellende omstreeks 200.000 Vlamingen, door in-
wijking van industrie-arbeiders naar Rijsel, Rou-
baix, Tourcoing ongeveer 270.000) heeft zich immer
instinctief verzet tegen den Franschen drang en
dwang op cultureel en moreel gebied.

Drang en dwang, het laat zich verstaan. De tak-
tiek van veroverende staten is altijd 't anderen
door geweld ontnemen gebied te denationaliseeren,
het op te lossen in de eigen volks- en beschavings-
gemeenschap. Zoo lang 't veroverde gebied eigen
taal, zeden en gewoonten handhaaft, ligt het daar
als een aanklacht. Zwijgende getuigt het van be-
druven onrecht. Slechts als het aanneemt de taal,
de cultuur van den staat, waarbij het opgenomen
werd, zwijgt die aanklacht tegen de verkrachting
der volksconcentie en bestaat er minder gevaar,
dat 't gebied zich bij mogelijke ontwikkelingen van
den veroverenden staat zal losscheuren of daartoe
direct of indirect zal meewerken.

Van de Fransche denationalisatie in 't Noorden
geeft Dr. Welter een duidelijke beschrijving. Reeds
spoedig na de indijving werden de openbare am-
ten met gunstelingen bezet. „In 1663 werd een
besluit van Lodewijk XIV tot de stad Duinkerke
gericht, waarbij bevolen werd voortaan in amb-
telijke stukken nog slechts het Fransch te gebrui-
ken; een dergelijk besluit trof in 1684 de stad
Ieperen. In 1664 beval hij de bevoegde bisschop-
pen zich voor den catechismus en voor het onder-
wijs van Fransche priesters te bedienen. Ook de
uitdrijving der protestanten uit Duinkerke betee-
kende een bijzondere verzwakking voor de Vlaam-
sche cultuurkrachten."

„Bij de bijeenroeping van de Fransche rijksstan-
den in 1789 kwamen de grieven van het Vlaamsche
land voor het eerst onverdeeld tot uiting." Alle
rechtmatige klachten en billijke verzoeken werden
echter weggestormd door den wervel der revolutie,
en het waren bijzonderlijk de Jacobijnen, aldus
Welter, die niet alleen den strijd aanbonden tegen
de provinciale bestrevingen van een Romaansch
federalisme, zooals de Girondpartij wilde, maar die
ook doelbewust de vernietiging van alle nog in
Frankrijk levende volksbeschavingen begonnen. Bij
besluit van de Parijsche Nationale Conventie van
13 October 1793 werd het gebruik van de
Vlaamsche landstaal in bestuur en gerecht verbo-
den. Napoleon I verscherpte nog deze assimilatie-
politiek en strekte het verbod van het Vlaamsch
op dagbladen, straatnamen, rekeningen en testa-
menten uit. In 't Weener vredesverdrag van 1815
bleef de Vlaamsche Westhoek vergeten bij Frankrijk
achter en de burgerkoning Louis Philippe kon toen
het laatste overblijfsel van het Vlaamsch onderwijs
uit de scholen weren."

Uitermate doelbewust en doelkrachtig waren dus
de denationalisatie-pogingen tegen 't Vlaamsche
volkswezen. Desondanks, — ze moeten als mis-
lukt worden beschouwd. God schiep deze bewo-
ners van Frankrijk Vlaming en al werden ze ver-
bastard door de assimilatiepolitiek uit 't Zuiden,
Vlaming bleven zij.

Van tijd tot tijd, zoo zien we in de geschiedenis,
gingen er ritselingen van herlevend Stambesef door
de ziel dezer Vlamingen. Werd niet in 1853 te
Duinkerke gesticht een „Maatschappij van Vlaam-
sche letterkunde", met 't doel 't Vlaamsche ele-
ment in 't volksleven te behouden en te ver-
sterken?

In 't bijzonder waaide er een adem van cul-
turele opwaking door deze gewesten, toen in
1912 Dr. August Borms, de groote Martelaar van
Vlaanderen, die nu reeds meer dan negen jaren
in den Levenschen kerker zucht en wiens vijf-
tigsten jaardag we straks hopen te herdenken,
tochten ondernam, om deze Vlamingen door
lezingen en cursussen iets meer van de Nederland-
sche beschaving te doen kennen en genieten en

Vlaamschen
k-Vlaamsche
tijd g-leden
oor dan een
zijn jongste
den Water-
van zijn ge-
ler terug te
er ik weet,
is het hier